05/04/2023

Κοζάνη: Οι Λαζαρίνες επανέρχονται δυναμικά μετά την πανδημία

/ Παράδοση

Στην …ολική επαναφορά των Λαζαρίνων για να κερδίσουν τον χαμένο χρόνο και την αγνή ομορφιά της παράδοσης που της στέρησε η πανδημία, στοχεύουν φέτος οι γυναίκες τη Αιανής Κοζάνης.

Με την υποστήριξη της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, (μέσω της Εταιρίας Τουρισμού), και όλων των φορέων της Αιανής (ιστορική έδρα του Δήμου Κοζάνης) οι Λαζαρίνες επανέρχονται δυναμικά για πρώτη φορά μετά από χρόνια με τριήμερες εκδηλώσεις που θα κορυφωθούν το Σάββατο του Λαζάρου και θα διαρκέσουν από 7, 8 και 9 Απριλίου.

Το έθιμο

Τις τελευταίες ημέρες οι πολύχρωμες παραδοσιακές φορεσιές των Λαζαρίνων με τα περίτεχνα κοσμήματα και τα μοναδικά διαδήματα βγήκαν από τις ντουλάπες και τις προθήκες να φρεσκαριστούν για να ενώσουν το παρελθόν με το παρόν, επαναλαμβάνοντας και φέτος την μαντατοφόρα σημασία του εθίμου για την αναγέννηση της φύσης,τον ερχομό της Άνοιξης και την θαυμαστή Ανάσταση του Λαζάρου.

Το έθιμο έχει τις ρίζες του στην αρχαιότητα και σχετίζεται με την αναγέννηση της φύσης και την ανανέωση της ζωής και μοιάζει με τα γνωστά «Παρθένεια» της αρχαιότητας. Ερευνητές της παράδοσης μελετώντας το έθιμο σε διάφορες περιοχές της ηπειρωτικής και νησιωτικής χώρας θεωρούν ότι τα Λαζαριάτικα ή Λαζαριανά τραγούδια σχετίζονται με τα αρχαία κάλαντα της εαρινής πρωτοχρονιάς που προσαρμόστηκαν στις ανοιξιάτικες γιορτές, όπως το Σάββατο του Λαζάρου, προάγγελος της ανάστασης του Κυρίου. Η αποκλειστική συμμετοχή των κοριτσιών εξηγείται με το γεγονός, ότι ο Λάζαρος είχε μόνο αδερφές. Στους χρόνους της τουρκοκρατίας συμβόλιζε την ελπίδα του σκλαβωμένου γένους για την εθνική ανάσταση. Στους κατοπινούς χρόνους, στην Αιανή και την ευρύτερη περιοχή της Ελίμειας, πήρε περισσότερο τον χαρακτήρα γυναικείου χορευτικού δρώμενου όπου έπαιρναν μέρος οι έφηβες και οι γυναίκες σε ηλικία γάμου.

Παλιότερα την παραμονή του Λαζάρου οι νεαρές ανύπαντρες γυναίκες συγκεντρώνονταν στο κονάκι, (ένα σπίτι που όριζαν σε μια γειτονιά). Διασκέδαζαν, προετοίμαζαν τις στολές τους και σχημάτιζαν τα μπλίκια(παρέες). Απο εκεί ξεκινούσαν για να επισκεφθούν τους μαχαλάδες (συνήθως τις μισές γειτονιές του χωριού) όπου χόρευαν και τραγουδούσαν προσαρμόζοντας το τραγούδι τους για την νοικοκυρά ή τον νοικοκύρη,τον παπά, το δάσκαλο, τον πρόεδρο της κοινότητας που τους υποδέχονταν και κατέληγαν στην πλατεία του χωριού για να τραγουδήσουν αντιφωνικά(εκ περιτροπής) τα τραγούδια του «Λάζαρη». Απ το κονάκι ξεκινούσαν και την επομένη, ανήμερα του Λαζάρου, τα μπλίκια των Λαζαρίνων για να επισκεφθούν και τα υπόλοιπα σπίτια του χωριού και το απόγευμα συγκεντρώνονταν το ένα μετά το άλλο στην κεντρική πλατεία για τον τρανό χορό «το Τσιντσιρό», το αποκορύφωμα του δρώμενου. Κάθε «μπλίκι» που έφτανε στην πλατεία, διέκοπτε το τραγούδι των άλλων, έμπαινε στην αρχή του χορού και έλεγε το τραγούδι «Τσιντσιρό», σε στίχους του τοπικού γλωσσικού ιδιώματος.

Παραδοσιακές φορεσιές, μοναδικά διαδήματα

Οι Λαζαρίνες της Αιανής φέρουν καταστόλιστες τοπικές ενδυμασίες οι οποίες διαφέρουν ανάλογα με την ηλικία του κοριτσιού. Ξεχωρίζουν τα κοσμήματα όπως καδένες, φλουριά, πόρπες, αλυσίδες, χαϊμαλιά, κιουστέκια, δείγματα της γιαννιώτικης λαϊκής τέχνης, καθώς και το διάδημα που φέρουν στο κεφάλι τους (το λουδ'=λουλούδι) από τριαντάφυλλα κι άλλα λουλούδια, σύμβολα της γονιμότητας, πλεγμένα από στέφανα γάμων. «Το διάδημα», σύμφωνα με όσα αποτύπωσε σε σχετική έκδοση ο αείμνηστος δάσκαλος Κώστας Σιαμπανόπουλος εκ των εμπνευστών-δημιουργών του Λαογραφικού Μουσείου Κοζάνης, «έχει συμβολικό χαρακτήρα και το φέρουν οι Λαζαρίνες σε ανάμνηση του χρυσού στεφανώματος του Βασιλιά Φιλίππου Β΄ στις Αιναναίες γυναίκες που ρίχτηκαν με γενναιότητα στη μάχη με εχθρικά φύλα».

Στο Τσιντσιρό μπορούσαν να συμμετέχουν αρραβωνιασμένες και νιόπαντρες. Ο συγκεκριμένος χορός αποτελεί και την ιδιαιτερότητα της Αιανής στο δρώμενο αφού στα άλλα χωριά της Ελίμειας (Λευκοπηγή, Κρόκος, Αγ Παρασκευή) το έθιμο περιορίζεται μόνο σε επισκέψεις των Λαζαρίνων στα σπίτια. Την Κυριακή των Βαίων μετά το εκκλησίασμα οι γυναίκες της Αιανής έστηναν τρανό χορό έξω από την εκκλησία του «Αη-Γιωργη» ή στην πλατεία με Βαϊάτικα τραγούδια.

Τις τελευταίες δεκαετίες το έθιμο επικεντρώθηκε στην ημέρα του Σαββάτου του Λαζάρου ενώ οι επισκέψεις στα σπίτια γίνονται μόνο απο «μικρές Λαζαρίνες» από μικρά κορίτσια κι έφηβες έως 15 χρόνων, με τις μεγαλύτερες σε ηλικία γυναίκες του χωριού να συμμετέχουν στον τρανό χορό. Λόγω της πανδημίας το 2020 και το 2021 οι εκδηλώσεις δεν πραγματοποιήθηκαν. Πριν από την πανδημία οι Λαζαρίνες της Αιανής είχαν προχωρήσει σε δράσεις εξωστρέφειας παρουσιάζοντας το έθιμο και εκτός των ορίων του πρώην δήμου Αιανής(Κοζάνη, Θεσσαλονίκη, Καβάλα) έχοντας την ενεργό στήριξη του συνόλου των κατοίκων ,της τοπικής αυτοδιοίκησης και κυρίως των καλλιτεχνών της Αιανής (μουσικών, φωτογράφων, λογοτεχνών, επιστημόνων, εκπαιδευτικών κά) ενώ ο εικαστικός Σωτ Σιουτζιούκης με το «κεντημένο» γραφιστικό λογότυπο του «λ» προσέδωσε την οπτική ταυτότητα των Λαζαρίνων της Αιανής.

Πέρυσι μετά από δύο χρόνια αναστολής, το έθιμο μπόρεσε να αναβιώσει σε ορισμένες περιοχές της Μακεδονίας και στα χωριά, νότια της Κοζάνης, εξαιτίας των τελευταίων περιορισμών μόνο το Σάββατο του Λαζάρου, με τον τρανό χορό των Λαζαρίνων (το Τσιντσιρό) να στήνεται στην πλατεία της Αιανής . Φέτος όπως ανέφερε στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο αντιπεριφερειάρχης Ανάδειξης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Απασχόλησης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας Γιώργος Βαβλιάρας, «το δρώμενο των Λαζαρίνων θα αναβιώσει με τη δέουσα

μεγαλοπρέπεια μετά την πανδημία. Οι Λαζαρίνες με τις εντυπωσιακές φορεσιές τους, μας καλούν να γιορτάσουμε μαζί την Αναγέννηση της φύσης και την Ανάσταση. Το έθιμο αποτελεί σημαντικό στοιχείο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της Αιανής και των γύρω χωριών το οποίο μεταφέρεται από γενιά σε γενιά.»

Πηγή: ΑΠΕ – ΜΠΕ